

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی
کتابخانه مرکزی

دانشگاه قم

دانشکده علوم انسانی

بیان‌نامه دوره کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی

موضوع

اقرار و نقش آن در فقه امامیه

استاد راهنما

حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر عبدالله امیدی فرد

استاد مشاور

حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای سیدعلی اصغر موسوی زکینی

۵۴۱۹

نگارنده

جلال انصاری نیا

شهریورماه ۱۳۷۸

تقدیم به

«روح خدا» خمینی بزرگ که با قیام الهی خویش نظام
ستمشاهی را برافکند و شجره طیبه جمهوری اسلامی را در ایران
زمین برپا ساخت؛ امامی که کلامش سراسر نور و پیامش لبریز
از صداقت و هدایت بود.

و به یاد شهدای گلگون کفن اسلام از صدر اسلام تا کنون
که با خون پاک خویش درخت مقدس اسلام را سیراب و بارور
نمودند.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از کلیه عزیزانیکه در تنظیم و تدوین این
پایان نامه، حقیر را مورد لطف و محبت خویش قرار داده‌اند،
بویژه از استاد محترم راهنما حجة الاسلام و المسلمین جناب
آقای دکتر عبدالله امیدی فرد و استاد محترم مشاور حجة الاسلام
و المسلمین جناب آقای سیدعلی اصغر موسوی رکنی صمیمانه
سپاسگزاری نموده، سلامتی و توفیق روزافزون ایشان را از
درگاه خداوند متعال خواستارم.

والحمد لله اولاً و آخراً

چکیده

اقرار عبارت از اخبار به حقی است برای غیر بر ضرر خود، و در کتب فقهی تحت عنوان «کتاب الإقرار» یا «قاعده اقرار» آمده است.

اثر اقرار آن است که اقرارکننده ملزم به اقرار خویش می‌گردد. مثلاً کسیکه اقرار کند خانه‌ای که در آن سکونت دارد به زید تعلق دارد ملزم است آن خانه را به زید تسلیم کند.

از بین احادیث، حدیث «اقرار العقلاء علی انفسهم جائز» که از لسان پیامبر ﷺ صادر شده است بهترین مدرک و مستند قاعده اقرار می‌باشد.

اقرارکننده باید بالغ، عاقل، رشید، حرّ، معین، دارای قصد و اختیار باشد. اقراری که از روی اجبار و شکنجه صورت گیرد فاقد ارزش است. اقرار ممکن است لفظی (شفاهی) باشد و ممکن است کتبی باشد و امکان دارد فعلی (به صورت انجام یا ترک فعل) باشد. اقرار باید منجز باشد و بر اقرار معلق اثری مترتب نیست. اقرار مریض در صورتیکه مرض وی منجر به موت نباشد نافذ است. نسب و رابطه خویشاوندی همچون مال به وسیله اقرار ثابت می‌گردد. ولی اقرار پیکری واحد است که مقررله نمی‌تواند آن را تجزیه کند یعنی قسمتی از آن را بپذیرد و قسمت دیگر آن را بدون دلیل رد کند. و اقرار به چیزی اقرار به

لوازم لاینفک آن است مثلاً اقرار به رد طلب ملازمه با اقرار به بدهکاری دارد و اکثر امور با یک بار اقرار ثابت می‌گردد ولی بعضی از امور کیفری با دو بار اقرار و بعضی دیگر با چهار بار اقرار ثابت می‌شوند.

کلید واژه‌ها:

اقرار، مُقرّر (اقرارکننده)، مُقرّله (منتفع از اقرار)، مُقرّبّه (موضوع اقرار) اقرار معلق، اقرار مریض، اقرار به نسب، اقرار لفظی، کتبی و فعلی، اقرار ساده و مقید و مرکب، رجوع از اقرار، استثناء در اقرار، اقرار به حق، اقرار به مال.

***** فهرست *****

مدخل ۱

فصل اول

تعريف اقرار و ادله آن

بخش اول

- تعريف لغوی و اصطلاحی اقرار ۴
- معنای لغوی اقرار ۴
- تعريف اصطلاحی اقرار ۴
- عناصر تعريف اقرار ۵
- ۱- اخبار ۶
- ۲- حق (عَنْ حَقِّ) ۶
- ۳- نفع غير ۷
- ۴- ضرر مقرر ۷
- صیغه اقرار ۸

۱۰ آیا عربیت در صیغه اقرار شرط است؟

بخش دوم

۱۱ ادله و مستندات اقرار

۱۲ دلیل اول: کتاب

۱۶ دلیل دوم: سنت

۱۸ بحث در الفاظ حدیث اقرار

۱۹ دلیل سوم: اجماع

۱۹ دلیل چهارم: سیره عقلاء

بخش سوم

۲۱ اقرار به ضرر و اقرار به نفع

بخش چهارم

۲۴ اقرار به چیزی، اقرار به لوازم لاینفک آن است

بخش پنجم

۲۵ تفاوت قاعده اقرار با قاعده مَنْ مَلِك

بخش ششم

تفاوت حجیت بینه با حجیت اقرار ۲۹

فصل دوم ارکان اقرار

بخش اول

اقرارکننده (مقر) و شرائط آن ۳۲

الف - بلوغ ۳۲

ب - عقل ۳۴

ج - رشد ۳۴

د - قصد ۳۵

ه - اختیار ۳۷

و - معین بودن ۴۰

ز - حرّ و آزاد بودن ۴۰

بخش دوم

- ۴۱..... منقذع از اقرار یا مقرله و شرائط آن
- ۴۲..... الف - مقرله اهلیت تملك و تمتع حق را داشته باشد
- ۴۳..... ب - مقرله معلوم باشد
- ۴۴..... ج - مقرله موجود باشد

بخش سوم

- ۴۴..... موضوع اقرار یا مقربه و شرائط آن
- ۴۵..... الف - مشروع بودن
- ۴۶..... ب - ملك مقر نبودن
- ۴۷..... ج - در تصرف مقر بودن
- ۴۷..... د - عقلا" یا عادتاً ممکن باشد
- ۴۸..... ه - مقربه باید از مسائل موضوعی باشد

بخش چهارم

- ۵۰..... انواع اقرار
- ۵۰..... الف - تقسیم اقرار به اعتبار صیغه و شیوه بروز آن

- ۱ - اقرار لفظی (شفاهی) ۵۰
- ۲ - اقرار کتبی ۵۲
- ۳ - اقرار فعلی ۵۳
- ب - تقسیم اقرار به لحاظ محل وقوع آن** ۵۳
- ۱ - اقرار در دادگاه ۵۴
- ۲ - اقرار در خارج از دادگاه ۵۵
- ج - تقسیم اقرار به اعتبار موضوع آن** ۵۶
- ۱ - حق الله و حق عباد ۵۶
- ۲ - مال، حق و نسب ۵۶
- شرایط خاص اقرار به حق الله** ۵۷
- ۱ - صداقت ۵۷
- ۲ - تعدد ۵۸
- ۳ - اقرار در نزد قاضی ۵۸

فصل سوم

احکام و مسائل مربوط به اقرار

بخش اول

- ۶۰ اقرار معلق و اقرار مریض و اقرار به مجهول
- ۶۰ ۱ - اقرار معلق
- ۶۱ تعلیق اقرار بر شهادت
- ۶۲ ۲ - اقرار مریض
- ۶۳ ۳ - اقرار به مجهول
- ۶۸ ۴ - مطلق به کار رفتن پیمانہ و وزن در اقرار

بخش دوم

- ۶۹ آوردن ضد و منافی اقرار پشت سر آن

بخش سوم

- ۷۱ درباره اقراری که از جواب فهمیده می شود

بخش چهارم

- ۷۹ استثناء و اضراب در اقرار
- ۷۹ ۱ - استثناء در اقرار

۲ - اضراب در اقرار ۸۶

بخش پنجم

اقرار شخص مفلس ۸۸

بخش ششم

نقش تکذیب یا تصدیق مقرله در اقرار ۹۴

چهارم

فصل

اقرار به نسب

بخش اول

اقرار به نسب فرزندی ۹۹

الف - اقرار به فرزندی صغیر ۹۹

ب - اقرار به فرزندی کبیر ۱۰۲

بخش دوم

۱۰۵..... اقرار به نسب خویشاوندی

بخش سوم

۱۰۷..... مسائلی درباره اقرار به نسب خویشاوندی

بخش چهارم

۱۱۱..... اقرار به نسب در قانون مدنی

فصل پنجم

آثار اقرار

بخش اول

۱۱۵..... ارزش و اعتبار اقرار

۱۱۵..... الف - اقرار دلیلت کامل دارد

۱۱۶..... ب - اقرار قاطع دعوی است

۱۱۷..... ج - اقرار قاطع مرور زمان است

بخش دوم

- غیر قابل تجزیه بودن اقرار ۱۱۹
- ۱ - اقرار ساده ۱۱۹
- ۲ - اقرار مقید ۱۲۰
- ۳ - اقرار مرکب ۱۲۱
- الف - اقرار مرکب مرتبط ۱۲۱
- ب - اقرار مرکب غیر مرتبط ۱۲۲

بخش سوم

- حدود آثار اقرار ۱۲۳
- الف - از نظر مقرر ۱۲۳
- ب - از نظر مقرر ۱۲۴
- ج - اقرار نمایندگان قانونی ۱۲۴
- ۱ - اقرار وکیل ۱۲۵
- ۲ - اقرار اولیاء خاص ۱۲۷
- ۳ - اقرار قیّم ۱۲۷